

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi

HEL 2012-016514 T 03 00 00

Hallituksen esityksessä eduskunnalle ehdotetaan säädettäväksi uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö pyytävät ehdotuksesta lausuntoa mm. Helsingin kaupungilta. Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto esittää ehdotuksesta seuraavat kommentit:

Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto toteaa, että lakiesityksen 1§:ssä määritelty laintarkoitus on kattava. Yhtenäinen oppilas- ja opiskelijahuoltolaki kokoaisi nykyistä lainsäädäntöä yhteen ja edistäisi eri viranomaisten yhteistä näkemystä ja tulkintaa oppilas- ja opiskeluhuollon tehtävistä ja toteuttamisesta. Lain myötä tietosuoja säännösten, rekisterinpitösäännösten ja salassapitosäännösten selkiyttäminen varmistaisi paremmin yhteisen näkemyksen ja oikean tulkinnan asioista eri viranomaisten kesken. Laki varmistaisi myös nykyistä paremmin oppilaiden, opiskelijoiden ja heidän vanhempiansa mahdollisuuksia osallistua oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämiseen.

Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto pitää hyvänä, että lakiesityksessä opiskeluhuoltotyön painopistettä siirretään nykyistä enemmän yhteisölliseen työhön nykyisestä yksilökeskeisestä työstä sekä ennalta ehkäisevään työhön nykyisestä korjaavasta työstä. Lakiesitykseen kirjattua koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin, turvallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämistä pidetään myös tarpeellisena.

Oppilas- ja opiskeluhuoltolailla vahvistetaan myös lastensuojelulaissa määriteltävien ehkäisevien lastensuojelun tehtäviä. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa ja sosiaali- ja terveydenterveystenhuollossa. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia ja tuetaan vanhemmuutta.

Lakiesityksen 5 §:ssä säädetään opiskeluterveydenhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluista. Lähtökohtaisesti Helsingin sosiaali- ja

terveysvirasto näkee hyvänä, että lukioissa ja toisen asteen oppilaitoksissa toimisi opiskeluhuollon psykologeja ja sosiaalityöntekijöitä. Psykologi- ja kuraattoripalveluiden yhtenä tavoitteena on ehkäistä ja poistaa opiskelijoiden kehitykseen liittyviä sosiaalisia ja psyykkisiä vaikeuksia.

Lakiesitys edellyttää, että oppilaitoksen sijaintikunnan tulee järjestää palvelut. Esityksen perusteluosassa todetaan, että lakiesityksellä on taloudellisia vaikutuksia. Ensisijaisesti kustannukset muodostuisivat uusista psykologi- ja kuraattoreiden vakansseista lukioihin ja toisen asteen ammatillisiin oppilaitoksiin. Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna vaatimus on Helsingin kokoiselle kaupungille suuri. Helsingissä lukioita ja toisen asteen ammatillisia koulutuspaikkoja on paljon. Lisäksi Helsingissä on huomioitava se tosiasia, että suuri osa opiskelijoista on ulkopaikkakuntalaisia. Resurssilisäyksien kustannusvaikutus olisi mittava. Arvion mukaan kustannukset Helsingin osalta lähentelisivät vuositasolla noin kolme miljoonaa euroa. Sen vuoksi Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto ei kannata psykologi- ja kuraattoritoiminnalle kiinteitä mitoitussormeja, vaan tarpeen mukaista resurssien lisäämistä ja ennen kaikkea palveluiden saatavuuden seuranta.

Perusteluosassa psykologin tehtäväkuva jää vajaaksi. Paikallisesti jää määriteltäväksi, milloin mielenterveys- ja päihdeongelmia potevat opiskelijat hakeutuvat psykologin vastaanotolle, milloin opiskeluterveydenhuollon vastaanotolle, missä lopullinen hoito tapahtuu ja kenellä on hoidollinen vastuu? Tämä johtaa erilaisiin käytäntöihin eri puolella Suomea. Psykologin tehtäviin pitäisi sisällyttää yhteistyö oppilaitoksen terveydenhoitajan ja lääkärin kanssa niin, että psykologi tekee oppimisvaikeuksiin liittyvät tutkimukset, silloin kun tarvitaan erikoissairaanhoidon tutkimuksia.

Yleisperusteluissa todetaan, että koulukuraattorin tehtäviin vaadittavasta kelpoisuudesta ei ole erityissäännöksiä, joten asiassa sovelletaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua lakia. Sen mukaan kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ammattitutkinto. Sosiaali- ja terveysvirasto esittää, että kuraattoreille pitäisi asettaa selkeämpi kelpoisuusvaatimus.

Esitys opiskeluhoitotoryhmien porrastamisesta edistää koko koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia. Opiskelijan asioiden käsittely tilannekohtaisesti kootussa suppeammassa asiantuntijaryhmässä lisää opiskelijan yksityisyyden suojaa ja mahdollistaisi oppilaan ja perheen osallisuutta asioiden käsittelyssä (18 §). Perusteluosassa terveydenhoitaja on mainittu jäsenenä, mutta ei lääkäriä. Todetaan, että lääkäriä voidaan konsultoida. Helsingin sosiaali- ja terveysviraston

näkemys on, että yksilökohtaisen opiskelijahuoltoasian käsittelyssä olisi tarpeellista määritellä myös lääkäri niihin kuuluvaksi jäseneksi tarvittaessa.

Lakiesityksen 6 §:ssä käsitellään koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa. Yleisperusteluissa luetellaan kouluterveydenhoitajan tehtävistä. Yhdeksi tehtäväksi on kirjattu, että kouluterveydenhoitaja vastaa ensiavusta ja siihen liittyvästä hoitotyöstä koulussa. Helsingin sosiaali- ja terveysviraston näkemys on, että tämä velvoite ei voi yksin omaan kuulua terveydenhoitajalle, vaikka hän onkin sen alan asiantuntija. Oppilaitoksen koosta riippuen terveydenhoitaja ei välttämättä ole joka päivä oppilaitoksessa. Virasto katsoo, että ensiapuvalmius kuuluu opetuksen järjestäjän vastuulle ja siihen osallistuvat kaikki koulussa työskentelevät henkilöt. Tätä toimintamallia tukevat työterveyslain ja työturvallisuuslain linjaukset.

Yleisperusteluosassa todetaan myös, että terveydenhoitaja ja lääkäri osallistuisivat asiantuntijana terveystiedon opetukseen. Tätä toimintaa on toteutettava harkiten. Terveystenhoitajien ja lääkäreiden työaika oppilaitoksessa on käytettävä ensisijaisesti terveydenhuoltolain ja koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa koskevan asetuksen vaatimusten toimeenpanoon.

Lakiesityksen 15 §:ssä säädetään, miten nopeasti opiskelijan tulisi päästä psykologin ja kuraattorin vastaanotolle. Tämä pykälä vastaa terveydenhuollon hoitotakuujärjestelmää. Lakiesityksen 16 §:ssä esitettävä velvoite opiskeluhuollon terveydenhoitajan ja lääkärin saavutettavuudesta on ongelmallinen, mikäli edellytetään fyysistä tavoitettavuutta samana päivänä. Helsingissä terveydenhoitaja voi toimia usealla koululla, jos koulussa ei ole 600 oppilasta/opiskelijaa. Lääkärillä on vastuulla aina useita kouluja, joten hän voi olla toisella koululla, neuvolassa tai terveysasemalla. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei Helsingin sosiaali- ja terveysvirastolla ole mahdollisuutta vastata täysimääräisesti terveydenhoitajan ja lääkärin tavoitettavuudesta aiheutuviin lisäresurssitarpeisiin. Terveystenhuoltolain 51 §:n veloitteen mukainen hoidon tarpeen arvio ja kiireellinen lääketieteellinen hoito järjestetään tällä hetkellä terveysasemilla.

Yhteenveto

Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto toteaa, että hallituksen esitys oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi on hyvä ja kattava ja tukee lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhtenäinen laki sitoisi normitasolla yhteen oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja oppimista tukevia toimintoja ja verkostoja sekä vahvistaisi ehkäisevää lastensuojelutyötä.

Virastopäällikkö

3.1.2013

Helsingin sosiaali- ja terveysvirasto pitää hyvänä ja kannatettavana, että lakiesityksessä opiskeluhoitotyön painopisteitä siirretään nykyistä enemmän yhteisölliseen ja ennalta ehkäisevään työhön.

Lakiluonnoksessa esitetään koulu- ja opiskeluterveydenhuollolle laajenevia tehtäviä. Lähtökohtaisesti laajenevat tehtävät ja yhteistyömuodot ovat perusteltavissa, mutta samassa yhteydessä on kuitenkin arvioitava resurssien riittävyyttä. Lisääntyvät tehtävät edellyttävät usein resursseja; joissakin kohdissa voidaan toki vanhoja työtapoja muuttamalla siirtää nykyisiä resursseja uusiin tehtäviin tai painoalueisiin. Uudet resurssitarpeet tulee kuitenkin olla sopeutettavissa tiukkenevaan kuntatalouteen.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toiminta pohjautuu terveydenhuoltolakiin ja asetukseen neuvolatyöstä ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta.

Lisätiedot

Marketta Kupiainen, hallintoylihoitaja, puhelin: 310 42348
marketta.kupiainen(a)hel.fi

Virastopäällikkö

Matti Toivola
virastopäällikkö